

Sprawozdanie z wyjazdu do Archiwum Instytutu im. gen. Sikorskiego w Londynie w 2015 r.

W trakcie zeszłorocznego wyjazdu do Londynu (8 tygodni, 31 sierpnia – 2 października, 30 listopada – 18 grudnia 2015 r.) kontynuowano porządkowanie materiałów archiwalnych.

Głównym zadaniem zeszłorocznego wyjazdu było porządkowanie materiałów przekazanych do Instytutu przez angielskie Ministerstwo Obrony, niewłączonych jeszcze do zasobu Archiwum. Dokładniej – chodziło o wyodrębnienie, identyfikację i włączenie do zasobu akt dużych zespołów Armia Polska w ZSRR (A.VII) i Armia Polska na Wschodzie (A.VIII, czyli jednostki pod dowództwem Brytyjczyków, po wyprowadzeniu wojska z ZSRR).

Na początku zebrano wszystkie pozostałe pudła z przekazanymi i niewłączonymi jeszcze materiałami, zrobiono ich prowizoryczny spis. Następnie za pomocą starych pomocy ewidencyjnych do tych materiałów wyodrębniono wszystkie, w których mogły znajdować się materiały związane z Armią Polską w ZSRR i Armią Polską na Wschodzie. Podzielono wybrane materiały na zespoły oraz podzespoły i przystąpiono do ich dokładnego opracowywania. W jego trakcie formowano jednostki archiwalne i dołączano je do istniejących podzespołów (lub jeżeli nie było takowych – zakładano nowe). Oczywiście wszystkie akta zostały pozbawione elementów metalowych, na koniec przepakowane i opisane.

W obrębie zespołu Armia Polska w ZSRR (A.VII), porządkowane jednostki dodano do następujących podzespołów:

- Szefostwo Intendentury 5 D.P. – kryptonim „B”, A.VII.3 – 3 j.a.,
- 14 Pułk Piechoty – kryptonim „B2”, A.VII.5 – 1 j.a.,
- 15 Pułk Piechoty – kryptonim „B3”, A.VII.6 – 1 j.a.,
- 5 Pułk Artylerii Lekkiej – kryptonim „BAL”, A.VII.7 – 2 j.a.,
- 5 Baon Saperów – kryptonim „B.Sap.”, A.VII.10 – 1 j.a.,
- Ośrodek Zapasowy 5 D.P. – kryptonim „O.B.Z.”, A.VII.11 – 1 j.a.,
- Dowództwo 6 Dywizji Piechoty, A.VII.12 – 13 j.a.,
- Dowództwo 7 Dywizji Piechoty, A.VII.13 – 4 j.a.,
- Ośrodek Organizacji Armii, A.VII.17 – 5 j.a.,
- Pierwszy Pułk Ułanów Krechowieckich, A.VII.21 – 1 j.a.,
- Baza Ewakuacyjna Krasnowodzk, A.VII.22 – 6 j.a.,
- Szefostwo Sanitarne Dowództwa Polskich Sił Zbrojnych w ZSRR, A.VII.30 – 14 j.a.,
- Baza Aszchabad, A.VII.24 – 4 j.a.,
- 5 Dywizjon Artylerii Przeciwlotniczej, A.VII.25 – 1 j.a.,
- 5 Batalion Sanitarny, A.VII.26 – 1 j.a.,
- Szefostwo Intendentury, A.VII.27 – 2 j.a.,
- 1 Pułk Łączności, A.VII.28 – 1 j.a.,
- Baza Ewakuacyjno-Materiałowa Aszchabad, A.VII.29 – 4 j.a.

W obrębie zespołu Armia Polska na Wschodzie (A.VIII), porządkowane jednostki dodano do następujących podzespołów:

Sztab – Oddział IV, A.VIII.7 – 1 j.a.,

Dowództwo Szkół Junaków, A.VIII.9 – 5 j.a.,

Inspektorat P.W.S.K., A.VIII.12 – 1 j.a.,

Biuro Pomocy Rodzinom Wojskowym, A.VIII.15 – 11 j.a.,

Szef Służby Zdrowia, A.VIII.23 – 10 j.a.,

Szefostwo Intendentury, A.VIII.31 – 1 j.a.,

Dowództwo Ośrodka Zapasowego WP na Środkowym Wschodzie, A.VIII.36 – 1 j.a.,

Kwatera Główna Dowództwa APW, A.VIII.37 – 5 j.a.,

Dowództwo Bazy Ewakuacyjnej Teheran, AVIII.43 – 26 j.a.,

Biuro Oszczędności Żołnierza, A.VIII.52 – 23 j.a.,

Dowództwo Rejonu Terytorialnego Egipt, A.VIII.53 – 11 j.a.

Ponadto dołączono jeszcze akta do zespołów: II Korpus Polski (A.XI.5/8, A.XI.49/15–18 – 5 j.a.), Sztab NW i MSWojsk/MON, Attache wojskowego w Bukareszcie (A.XII.55 – 34 j.a.), PKPR, Biuro Ewidencyjne i Płatnicze (A.XVIII.5 – 4 j.a.) oraz Rozkazy (R. 1559–1572 – 14 j.a.).

Jak widać z powyższego zestawienia, praca polegała głównie na dołączaniu pojedynczych lub grupy kilku j.a. do poszczególnych podzespołów. W dużej części były to materiały związane z finansową stroną wojska – listy wypłat, stany osobowe, rozliczenie akcji oszczędzania w siłach zbrojnych. Ciekawe były, bo ilustrujące faktyczny ogrom pracy, jaki spadł na polski personel dyplomatyczny, akta Attache wojskowego w Bukareszcie. Są to zestawienia transportów, listy osób umieszczanych w poszczególnych obozach i transportach, spisy osób, którym dostarczano zapomogi, korespondencja w sprawie organizacji pomocy. Przemieszczenie wielotysięcznej masy ludzi, jaka pojawiła się w Rumunii po wrześniu 1939 r. było nie lada wyzwaniem logistycznym, któremu udało się sprostać.

Wszystkie akta związane z Armią Polską w ZSRR i Armią Polską na Wschodzie zostały opisane i włączone do zasobu Archiwum Instytutu. Kolejnym etapem mają być Rozkazy. Jest to wyodrębniona zespołowo grupa akt, ułożonych według klucza jednostek wojskowych, dla jakich takowe dokumenty się zachowały (na chwilę obecną są to 1572 tomy – dodano 14 w trakcie omawianego wyjazdu). W dokumentach tych odbija się codzienna działalność jednostek wojskowych – są opisane awanse, urlopy, kary, zadania, jakie na co dzień dostawały. Akt tych pozostało jeszcze sporo, ale wśród nich należy spodziewać się sporej ilości dubletów z racji tego, że dotychczas napotykanne egzemplarze należały do oficerów płatników poszczególnych jednostek. Niemniej uporządkowanie tych akt jest ważnym, kolejnym etapem porządkowania akt w Instytucie Sikorskiego.

Mariusz Kluczewski
Archiwum Narodowe w Krakowie